IJITOAK ETA HEZKUNTZA

EZTABAIDARAKO DOKUMENTUA

EGUNGO EGOERA

1.-Eskolatze orokortua.

Azken bi hamarkadetan ia haur ijito gehienak eskolatu dira; alabaina, haur horiek eskoletan hartzeko modua eta familia ijitoen erantzuna oso desberdinak izan dira, eta gaur egun, askotariko egoerak aurkitzen ditugu eskoletan. Egoera horren ikuspegi orokorra izateko, egoera horiek guztiak lau taldetan bilduko ditugu:

- Egoera normalizatua: bai eskolara joateari dagokionez, bai errendimenduari dagokionez.
- Noizbehinkako absentismoa eta eskola-porrota.
- Muturreko absentismoa eta eskola-uzte goiztiarra.
- Eskolara ez doazen haurren kopuru txikia.

Ez ditugu ahaztu behar ijito helduak eta haien artea dagoen analfabetismo-maila ikaragarri handia.

(*)

(*) 1992. eta 1994. urte bitartean egindako azken ikerketa eta galdeketa urriek zenbait datu plazaratu dituzte, eta datu horien balioa zalantzagarria izan arren eta emaitzak estatu osora orokortzea ezinezkoa bada ere, horiek dira esku artean ditugun bakarrak. Ez zaigu egokia iruditzen datuak eta ehunekoak erabiltzea Espainiako ijitoen egoera definitzeko, oso errealitate heterogeneoa baita. Datu horiek frogatzeke dagoen hipotesi modura agertu ditugu (hipotesi hori frogatzea beharrezkoa izanez gero), eta, gure ustez, ikerketa, galdeketa eta bertako datu horiek guztiek "agerikoenak" diren ijitoen errealitatea islatzen dute gehienbat; hau da, "estereotipoz" beteta dauden eta hirietako eta herrietako auzo jakinetan bizi diren ijitoen errealitatea.

- Aldizka joaten dira eskolara (% 50) eta errendimenduak normalizatuak dira (% 30)
- Absentismo-kasuak gertatzen dira noizean behin (% 35), baita eskola-porrota ere (% 60tik % 70era)

- Muturreko absentismoa (% 10) eta eskola-uzte goiztiarra (% 30ek DBHko 2. maila baino lehen uzten du eskola)
- Eskolara ez doazen haurren kopuru txikia. (% 5)
- Analfabeto-kopuru handia ijito helduen artean (% 33)

2.-Familia ijitoek interesa agertzen dute seme-alaben eskolatzearekiko.

Hezkuntzaren beharra onartu dela-eta ospea galtzeko eta ijito izateari uzteko ideia aldatzen ari da. Berezko balioa duen hezkuntza horren, prestakuntza-maila handitzen duen horren beharra onartu da. Horrez gainera, hezkuntzak guretzat oso garrantzitsua den zerbait eskaintzen digu, gure seme-alaben gizarte- eta lan-egoera normalizatzeko aurretiko pausoa baita.

Aldaketa-prozesu horretan lagungarriak izan dira hezkuntza-administrazioek eta gizarte-gaietako administrazioek 80ko hamarkadatik aurrera bultzatu dituzten zenbait programa –osabidezko hezkuntzakoak eta ijitoen eskolatzearekin lotutakoak– eta haur ijitoak eskolara joateko egin den jarraipena eta eman den laguntza.

Aldaketa horretan badira beste hainbat eta hainbat faktore; esaterako, etxebizitza eskuratzeko aukera eta, horren ondorioz, hainbat alorretako normalizazioa (garbitasuna, harremanak, etnia desberdinetako bizilagunen arteko bizikidetza, auzo jakin batean bizitzeko egonkortasuna, etab.). Horrekin batera, lan-egonkortasuna ere lagungarria izan da, nahiz eta egonkortasun hori salmenta ibiltariaren eta bestelako batzuen bidez lortu.

Horrekin guztiarekin, familia ijito batzuek eskola erabiltzeko tresna bat dela uste dute oraindik, baina ez, ordea, etorkizunerako ezinbesteko baliabide bat.

3.-Haur ijitoek eskolan bizi duten egoera haur horien familiek gizartean bizi duten egoera berbera da.

- Familia ijitook gizarte-sare baten atal bihurtzen ari gara, geure etxebizitzak, lanpostuak eta gizarte-harremanak gainerako biztanleen maila berberetan kokatzen laguntzen baitigute; hau da, gizarte-maila guztietako kide bihurtzen ari gara, bai langileen klasekoak, bai klase ertainekoak, bai goi-mailako klaseetakoak. Horrekin batera, gure seme-alabak hezkuntza-sisteman sartzen ari dira (Lehen Hezkuntzan, Bigarren Hezkuntzan, Unibertsitatean), eta egoera hori normalizatzen ari da, gainera. Maila sozio-ekonomiko altuagoak lortzen dituzten familiek luzaroago mantentzen dituzte seme-alabak hezkuntza-sisteman. Hala ere, estatus sozio-ekonomikoaren eta eskolatzearen arteko zuzeneko lotura hori ez da beti hala gertatzen; izan ere, seme-alabek familiako lanbide batean jarraituko dutela dakitenean, gurasoek uste dute ez dutela eskolara joateko beharrik eta, ondorioz, ez dituzte horretara behartzen. (Gainera, Gizarte Zerbitzuek ez dute kasu horien berri, talde horretako ijitoek ez baitute halako zerbitzurik erabiltzen).

- Beste hainbat familia, berriz, pobrezia-egoeran daude eta baztertuta bizi dira. Talde hori oso heterogeneoa da: familia batzuk langabezia-egoeran eta etxebizitza sozialetan bizi dira; beste batzuk behar gorrian eta txaboletan... Familia horietan eskolatzea ere

ezegonkorra da, eta baztertu egiten dituzte eskola "normalizatuak". Gainera, desfase handia dago adinaren eta ezagutzaren artean, eta absentismo- eta desertzio-kopurua ere handia ere. Familia horietako seme-alabak eskola publikoetara bakarrik joaten dira, talde baztertuak baino ez dituzten eskola publikoetara. Gizarte-zerbitzuek kontrolatu egiten dute familia horietako seme-alaben eskolatzea (dirulaguntzak jasotzeko beharrezko baldintza da hori), eta horrek guztiak kausa-efektu harremana sortu du eskolara joatearen eta gizarte-zerbitzuen artean. Gainera, bestelako estrategia eraginkor batzuk sortzeko zailtasuna dela-eta, harreman hori betikotzeko bidean dago.

4.- <u>Hezkuntza-erakundeen erantzuna.</u>

Legeak ijitoen eskolatzea babesten du, eskubide osoko herritarrak diren aldetik. Sei eta hamasei urte arteko ijitoek eskolatzeko eskubidea eta betebeharra dutela dio legeak, eta adin horietako ikasleentzako lekua bermatzen du ikastetxeetan. Eskolatze-berme hori ez da oraindik Haur Hezkuntzan ematen, ziklo hori derrigorrezkoa ez delako eta Estatu Espainiarrean haur hezkuntzako gelen eskaintza askotarikoa delako, eremu edo lurraldearen arabera. Halaber, familia ijito ugarik ez dituzte seme-alabak hain txikitatik eskolan sartu nahi.

Aurreko guztia kontuan hartuta, azpimarratu behar da Haur Hezkuntzan ikasteak Lehen Hezkuntzan berdintasun-berme handiagoaz sartzeko aukera ematen duela, eskola-etapa honetako funtsezko ikaskuntza betetzeko.

Honako hauek dira hezkuntza-politikaren sei arazo edo hutsegite nagusiak:

- Bi hezkuntza-sistema izateak (publikoa/pribatua: itunpekoak eta diruz lagundutakoak diren eskolak ere pribatuak dira) bultzatu, sendotu eta sarritan zilegitu egiten du gizarte-bereizketa. Esku artean ditugun datuek berretsi egiten dute ezagutzen dugun errealitatea: ez dago ijitorik eskola pribatuetan; oso gutxi daude itunpeko eskoletan (% 7); eta, ondorioz, ijito gehien-gehienak eskola publikoetan aurkitzen ditugu. Eta eskola publikoan oso profesional onak egon arren eta kultur dibertsitatearen garapena bermatzen saiatzen diren arren, eskola pribatuentzako dirulaguntzen eta ikasleak onartzeko sistemaren ondorioz, berariazko eskolak sortzen dira: eskola horietan, familia behartsuetako haur ijitoak eta ez-ijitoak matrikulatzen dira, eta eskolarekiko interes handiena duten ikasle ijitoek eta ez-ijitoek, berriz, beste eskoletara jotzen dute (itunpeko eskolak edo baztertutako ikaslerik gabeko eskola publikoak). Horrek guztiak argi adierazten du hezkuntza-politika gizarte-bereizketa bultzatzen eta, are gehiago, zilegitzen ari dela. Bereizketa horrek gizarte-arrazismoa dakar berekin, baita ijitoen eta behartsu guztien aurkako aurreiritziei eusteko joera ere. Ondorioz, konstituzioak agindutako "aukera-berdintasuna" ezinezko bihurtzen da. Gaur egun, eskola publikoa da (ez eskola pribatua, ez itundutako eskola) landa-eremuko eta baztertutako ikasleak hartzen dituen bakarra.

- Ezinbestekoa da ikastetxe publikoak ospe oneko zentroen eta osperik gabeko zentroen arteko dualismoan ez sartzea. Dagoeneko, ordea, dualismo hori gertatzen ari da: ospe

oneko zentoetan hezkuntzarekiko interes handia duten ikasleak eta familiak sartzen dira, eta maila akademiko altuak lortzen dituzte; osperik gabekoetan, berriz, interes gutxiko ikasleak eta familiak sartzen dira eta maila akademiko kaxkarra izaten dute, oro har. Ezinbestekoa da gurasoak prestatzea eta informazio egokia ematea, baita estrategiak zehaztea eta matrikulen jarraipena egitea ere, jarraibide zehatzei jarraituz. Horrela soilik lortuko dugu ospe oneko eta osperik gabeko zentroen artean dualismorik ez egotea, batez ere diru publikoari esker diharduten ikastetxeetan.

- Osabidezko hezkuntza.
  LOGSE delako legea ondo garatuko balitz –hau da, zentro bakoitzeko hezkuntza-proiektuek ikasleen beharrei behar bezala erantzungo baliete eta hezkuntza-administrazioak beharrezko irakasle eta baliabide ekonomiko guztiak emango balitu–, ez lirateke beharrezkoak izango osabidezko beste neurri edo programa batzuk. Hezkuntza-sistema orekatuta egongo litzateke. Alabaina, LOGSE legeak ere, errealitatea bestelakoa dela ohartuta, "Desberdintasunen osabide-plana" proposatzen du V. atalean.

Gaur egungo egoera ikusita, honako ideia hauek baiezta ditzakegu:

- Legegileen asmoa bestelakoa izan zitekeen arren, zenbait kontzeptu oso nahasita ageri dira, osabidezko garapena kokatzerakoan eta garatzerakoan: osabidezkoa, kultur aniztasuna eta hezkuntza berezia kontzeptuak, alegia. Horrekin batera, osabidezko hezkuntzaren ikuspegi indibidualizatzailea sortzen ari da (hezkuntza-osabiderako jarduerak erregulatzeko Ministerio-aginduaren proiektua, 1999), eta, horren arabera, erabiltzaile-kopurua "zenbatu" behar da, kuotak ezartzeko. Horrela, osabidezko hezkuntzaren jatorrizko ikuspegia (testuinguruaren analisia, auzoaren beharrak eta komunitate-garapena aintzat hartzea) alde batera uzten ari da. Gaizki ulertuz gero, osabidezko hezkuntzak bereizketa-neurriak eragiten ditu.
- Ez dago lege-garapen argirik. Autonomia Erkidego batzuetan ez dago gai honi buruzko legedirik. Hori dela-eta, osabidezko hezkuntza hautazkoa bihurtzen da, bai ezarpenari dagokionez, bai baliabideei dagokienez. Hori guztia onartezina da, aukera-berdintasunaz gozatzeko oinarrizko eskubideak ezin baitira hautazkoak izan eta, beraz, behar-beharrezkoa da horiek arautzea.
- Osabidezko hezkuntzak oso eragin positiboa du, baliabideak ahalbidetzeko erabiltzen baita (liburuetarako eta jangelarako bekak, adinaren eta ezagutzaren arteko desfasea gainditzeko laguntza-irakasleak, garbitasuna eta dutxak, parasitoen aurkako botikak, txertoak...). Ez dugu ukatuko baliabide horiek ezinbestekoak direla horien behar duten ikasleentzat, baina, horretaz gain, osabidezko hezkuntzak ez du ezer berririk eskaintzen, ez baititu ikasle ijitoen funtsezko arazoak konpontzen eskolara heltzen direnean: ez dituzte gainerako ikasleen aukera berberak (bazterketa, aurreiritziak, batzuek egoera sozio-ekonomiko larria), eta eskolatik ez dira aukera berberekin ateratzen (bazterketak, aurreiritziek eta familiaren egoera sozio-ekonomiko kaskarrak bere horretan jarraitzen dute eta, gainera, eskola-porrotari ere aurre egin behar diote, sarritan titulu akademikorik gabe uzten baitute eskola). Horrekin batera, ez dugu ahaztu behar eskolak ijitoenak ez diren beste irizpide eta

parametro batzuk erabiltzen dituela; hau da, gehiengoak onartzen dituen irizpide eta parametroak. Ijitoek horiek guztiak onartu behar dituzte, akademikoki aurrera egin ahal izateko (esaterako, eskolaren bidez ikasle bakoitzaren hobekuntza lor daiteke, eta, horren ondorioz, ikasleen gizarte-maila ere alda daiteke. Alabaina, aldaketa hori banakakoa izaten da beti, eta ez talde-mailakoa, ijitoen kulturan ohikoa den bezala).

- Hirugarren arazoa honako hau da: indarrean dagoen curriculum-araudian ez dago kulturarteko hezkuntzari buruzko arau-erreferentzia espliziturik; horren ondorioz, sarritan ideia okerrak sortzen dira kulturarteko hezkuntzari buruz. Osabidezko hezkuntza eta kulturarteko hezkuntza nahasi egiten dira, eta helburu berberak dituztela dirudi; horrela, marjinaltasuna ijitoen kulturarekin nahasten da. Atzerritarrentzako eta etorkinentzako hezkuntza garatzen dutenean, ijitoak ere hor sartzen gaituzte; hala ere, Estatu Espainiarreko kulturei, nazionalitateei eta herriei buruz hitz egitean, ijitoen kultura beti geratzen da kanpoan, eta ez dakigu hori zergatik gertatzen den: lurraldez kanpo bizi ohi garelako edo gure kultura ez delako kulturatzat hartzen. Gure kultur dibertsitatea onartzen ez dutenez, ezin dugu negoziatu eskola-curriculumean sartu beharko litzatekeen ijitoen kulturari buruzko edukirik. Halaber, ezin dugu gure seme-alaben garapen kognitibo berezira egokituko litzatekeen metodologia bereizi bat sortzeko aukera mahaigaineratu: kultura agrafoa, ahozkoa, beste balore batzuk bultzatzen dituena, denbora ulertzeko beste modu bat, etab. Egia esan, gure seme-alabek ez dute zertan bat egin eskolan garatzen diren kultur eduki eta balore guztiekin, gureak diren baloreak ez baitira oraindik eskoletako curriculumetan onartu.

- Agerikoa da ikasle ijitoen eskola-porrot handia eskola-sistema guztiaren (eta gizarte-sistemaren) porrotaren ondorioa dela. Familia ijitoek ez dute eskola-porrota gehiengo gizarteak bezala ulertzen. Egia da batzuetan ijitook ez dugula eskolarekiko itxaropen handirik agertzen (besteak beste, lana aurkitzeko bermerik ematen ez duelako), baina itxaropen eza horrek zerikusi handia du eskolak eskaintzen duen adiera bakarreko kultur eskaintzarekin.

- Bosgarren arazoa honako hau da: Haur Hezkuntzako, Lehen Hezkuntzako, Bigarren Hezkuntzako eta Unibertsitateko irakasleek ez dute kultur dibertsitatearekin lotutako hasierako inolako prestakuntzarik: kulturarteko hezkuntza, nazionalitateen gizarte- eta kultur antropologia, Estatu Espainiarreko gutxiengoak eta kulturak, etab. Etengabeko Prestakuntzan ijitoen eskolatzeari edo kulturarteko hezkuntzari buruzko zenbait ikastaro ematen ari dira, baina Irakasleen Prestakuntzarako Zentroetan eta Hezkuntza Baliabideetarako Zentroetan (etengabeko prestakuntza ematen ari diren zentroetan, alegia) ez dago kulturarteko hezkuntzarako aholkularirik.

- Seigarren arazoak gazteen eta helduen prestakuntzarekin du zerikusia:

Eskolarako adina duten ijitoen hezkuntza eta gazteen eta helduen hezkuntza ez dira bereizi behar. Etengabeko prestakuntzaren ideia eta giroa sortu behar da bizitza osoan zehar. Helduentzako Hezkuntza Planetan ijitoen interesak, beharrak eta premiazko helburuak hartu behar dira kontuan –"ijitoentzako" berariazko programarik sortu gabe–, eta horiek guztiak ijitoen laneratzea bideratzeko erabili behar dira, guztiok bizi garen hirietan eta herrietan.

Helduen prestakuntzak eta lanbide heziketak (prestakuntza-ikastegiak, gizarteratzeko eta laneratzeko tailerrak, PFEZaren bidezko tailerrak, Europako Erkidegoko programen baitako tailerrak, Gizarte Bermekoak eta abar) denbora, jarraipen eta eraginkortasun falta erakusten dute sarritan. Izan ere, prestakuntza eta heziketa horiek hain dira "behin-behinekoak", ez baitute benetako prestakuntza-egoerarik sortzen.

5.- Gizartearen erantzuna.

Galdeketa eta ikerketa guztien arabera, ijitoak Estatu Espainiarreko talderik baztertuena gara oraindik. Eguneroko bizitzan jendeak ez du gizarte-ingurua gurekin partekatu nahi. Izugarrizko amildegia dago erakundeen adierazpenen eta eguneroko jardutearen artean: gizarte-arrazakeriaz jositako amildegia, hain zuzen. Ijitoak ez diren familiek seme-alabak ikasle ijitoak dauden eskoletatik ateratzen jarraitzen duten bitartean, ezinezkoa izango da elkar ezagutzea, adiskidetasun-harremanak sortzea eta bi kulturen arteko harremana bultzatzea. Ondorioz, bizikidetzan oinarritutako arrazakeriarik gabeko etorkizuna ere ezin izango da lortu.

HEZKUNTZAREN PLANTEAMENDU GLOBAL BAT SORTZEKO KONTUAN HARTU BEHARREKO ALDARRIKAPENAK ETA ESTRATEGIAK, IJITOEN ELKARTEEN ARABERA

1.- Erakundeak.

- Honako aldarrikapen hau egin nahi diegu Estatu Espainiarrari, autonomia-erkidegoetako gobernuei eta administrazio eta alderdi politiko guztiei: ijitoak eta ijitoen kultura gizartean onartu egin behar direla eta, beraz, hezkuntza-curriculumetan ere bai. Horretarako, ezinbestekoa da ijitoen kulturari dagokion balioa publikoki onartzea, Estatu Espainiarreko gainerako kulturekin eta nazionalitateekin gertatzen den bezalaxe. Ijitoen hizkuntza, arauak, legeak, ohiturak, espiritualtasuna eta historia onartu egin behar dira, folklorizazioa eta estereotipoak behin-betiko saihestuz eta ijitoak baztertutako etorkintzat hartu gabe. Izan ere, talde horientzat bultzatzen diren politiken barruan sartzen gaituzte ijitook. Zalantzarik gabe, ijitook talde horiekiko elkartasuna sentitzen dugu eta batzuetan arazo berberak bizi izaten ditugu, baina gure errealitatea ez da hor bukatzen.

Lehen Hezkuntzako eta Bigarren Hezkuntzako Curriculum Ofizialean ijitoen kultur identitateak Estatu Espainiarreko gainerako kulturen eta nazionalitateen kultur identitatearen pareko mailan agertu beharko luke.

- Hezkuntza-politiketan egin beharreko zuzenketak eta zehaztu beharreko lehentasunak.
  - Bereizketa saihestea: berariazko ikasgelak eta eskolak (ez da ahaztu behar ijito guztiak auzo berean biltzen dituen etxebizitza-politika batek haur ijito guztiak ere eskola berberean biltzen dituela).
  - Ijitoak Haur Hezkuntzan sartzera bultzatzea. Haur Hezkuntzarik ez dagoen auzoetan, bi zikloak sortu behar dira, oso-osorik, eta plazak eta doako zerbitzuak eskaini. Gainera, hasiera-hasieratik landu behar dira hainbat ohitura: besteekin harremanetan jartzea, bizikidetza, arauak, kulturartekotasuna, konfiantza, familiek eskolan parte hartzea eta abar.
  - Osabidezko Hezkuntzarako programak auzoko komunitate-garapenerako programetan sartzea. Beraz, behar-beharrezkoa da gizarte-zerbitzuen, hezkuntza-erakundeen, elkarteen eta komunitate-garapenerako proiektuarekin zerikusia duen edozein profesional edo erakunderen arteko koordinazioa eta planifikazioa.
  - Eskola-jarraipenerako eta –laguntzarako programak ebaluatzea eta epe ertainerako plan bat egitea, esku-hartzea arautzeko eta kontrolatzeko. Programa horietan lanean diharduten irakasleek elkarren artean koordinatu edo profesio anitzeko taldeetan parte hartu beharko dute, komunitate-garapenerako programa global baten baitan.
  - Baliabideak malgutzea (adibidez: eskolako jangelak irailean eta ekainean irekitzea, absentismorik gerta ez dadin).
  - Hezkuntza-sistema goizegi uzten dutenentzat edo derrigorrezko hezkuntza-prozesuari jarraitzeko zailtasun larriak dutenentzat alternatibak aurkitzea. Lanean berehala hastera doazenentzat baliagarriak izan daitezkeen tailerrak antolatzea eta lanerako prestakuntzarekin lotutako alderdiak garatzea. Hori guztia hezkuntza-sistemaren eta hezkuntza arautuaren baitan egin behar da. Bereziki kezkagarria da Bigarren Hezkuntzan gertatzen ari dena: izan ere, curriculum-dibertsifikazioaren erabilera okertzen ari da; ikasgela paraleloak sortzen dira horren izenean.
  - Osabidezko Hezkuntzarako baliabideen esleipena arautzea, gaur egun lurralde berean Hezkuntza eta Zientzia Ministerioaren eta autonomia erkidego bakoitzaren baitan dauden irizpide-desberdintasuna saihesteko. Aldi bakoitzeko administrariaren sentsibilitatearen mende ez egotea. Aukera-berdintasuna bete dadin, nahitaezkoa da ijitoen hezkuntza-prozesua gauzatzeko behar diren baliabideak (ekonomikoak, pertsonalak) eman daitezen bermatzea. (Garraiorako, jangelarako eta liburuetarako bekak; laguntza-irakasleak; ratioaren murrizketa; eskolako lanak egiteko ikasgelak, etab.).
  - Ikasleak DBHn sartzera bultzatzea, batez ere ikastetxez aldatu behar duten horiek (Lehen Hezkuntzako eta Bigarren Hezkuntzako zentroen arteko harremanetarako programak antolatzea, ikasleek elkar ezagutzeko, irakasleak ezagutzeko eta BHI batek nola funtzionatzen duen ezagutzeko, besteak beste).

- Ikasle ijitoek DBH ikasten jarraitzeko estrategiak sortzea (ikastetxe berean elkar ezagutzen duten ikasleak matrikulatzea, elkarri lagundu ahal izateko, etab.)
- Hainbat material argitaratzea: ijitoen kulturari buruzkoak, material didaktikoak, eskola-jarraipenerakoak eta gizartean esku hartzeko material teknikoa. Bestalde, ijitoen garapen kognitiboari eta kulturari buruzko ikerketak ere bultzatu behar dira, eta ikerketa horren emaitzak kontuan hartu behar dira, gainera, metodologia egiterakoan.

- Kulturarteko hezkuntzaren aldeko politika garatzea.
  Curriculumean ijitoen kulturari buruzko berariazko edukirik ez proposatzea, gai hori ez erradikalizatzeko edo folklorizatzeko; hau da, ijitoen kulturarekin lotutako edukiak "ijitoen egunera" ez mugatzea ("bakearen" egunarekin edo "giza eskubideen" egunarekin egiten den bezala, besteak beste), edo gai hori ez lantzea arlo jakin bateko testu-liburuetan horri buruzko gai bat erantsiz eta idazlan bat edo ekintza labur bat eginez bakarrik, horrela eskolako programetan ijitoen kultura lantzen dela justifikatzeko. Erabat funtsezkoa da ikerketa eta argitalpenak bultzatzea eta ikastetxe guztiak ijitoen kulturari, hizkuntzari, historiari eta abarri buruzko materialez hornitzea, eskolan irakur eta erabil daitezen. Azkenik, ezinbestekoa da kulturartekotasunaren **zeharkako lanketa bultzatzea, ijitoen kultura Estatu Espainiarreko gainerako kulturen maila berean jarrita**.

- Unibertsitatean, Hezkuntza Zientzietako eta Gizarte Laneko ikasketetan kultur dibertsitateei buruzko ikasgai ardatzak eta hautazkoak prestatzea: kulturarteko hezkuntza, nazionalitateen gizarte- eta kultur antropologia, Estatu Espainiarreko gutxiengoak eta kulturak, etab.
  Irakasleen Prestakuntzarako Zentroetan eta etengabeko prestakuntzaz arduratzen diren erakundeetan kultur dibertsitateei buruzko prestakuntza-plan sistematikoak prestatzea, baita kulturarteko hezkuntza-aholkulariak ere. Kulturarteko hezkuntza-aholkulari horiek ahalbidetuko dute irakasleen etengabeko prestakuntza, prestakuntza-mintegi eta –ikastaro iraunkorrak eginez eta hezkuntza-talde osoaren partaidetza bultzatuz, baita klaustroetan eta eskola-komunitateetan hezkuntza-proiektuak kulturartekoak izatea proposatuz ere.

2.- <u>Gizartea</u>.

Gizarteko gehiengoaren jarrera-aldaketa.

- Beste kulturekiko errespetua eta kulturarteko bizikidetza-esparruarekiko errespetua (esparru negoziatua edo, gutxienez, kulturalki orekatua). Esparru hori guztiok errespetatu behar dugu, baita ijitook ere.
- Ijitoen kultura ezagutzea, aurreiritziak eta estereotipoak desagerrarazteko.
- Ijitoek eragindako gertakizun tamalgarrien ondorioz orokortzerik ez egitea. Alde horretatik, funtsezkoa da komunikabideetan egin beharreko lana, hainbat alderdi zain ditzaten: berriak emateko modua, aurreiritziz betetako ikonografiarik ez agertzea eta "ijito" hitza gaizki ikusitako ekintzak orokortzeko edo deskribatzeko ez erabiltzea.

3. **Hezkuntza eta Kultura Ministerioa.**

Espainiak, Europako Erkidegoetako kide den aldetik, 1989ko maiatzaren 22ko Hezkuntza Ministroen eta Batzordearen Ebazpenean parte hartu zuen; haur ijitoen eta ibiltarien eskolatzeari buruzko ebazpenean, hain zuzen. Ebazpen horrek hainbat neurri proposatzen zituen haur ijitoen eskolatzearekin lotutako oztopoak gainditzeko. Neurri horiek betetzen diren ala ez ikusteko, lau urteren buruan txosten bat egiteko eskatzen du Ebazpenak. Txosten hori 1996an aurkeztu zuen Europako Erkidegoetako Batzordeak, estatu-kide guztien txostenak oinarri hartuta.
Estatu Espainiarreko Hezkuntza eta Zientzia Ministerioak egindako txostenak (1993ko uztailean egina, eta 37 orrialdez osatua) honela dio:
"Lehen Hezkuntzan eskolatze-tasak gora egin duela ikusten da, baina Bigarren Hezkuntzan, berriz, ikasle ijitoen partaidetza asko murriztu da, bereziki neskena. Honako hau da joera orokorra: ikasturtea gainditzen duten ikasleen ehunekoak behera egiten du mailetan gora joan ahala".
Txostena mahaigaineratzen denean, zein dira proiektuak epe laburrera, ertainera eta luzera? Honako hau da Ministerioaren erantzuna:

⇒ "ijitoen gizarte- eta hezkuntza-beharrei buruzko azterketa kuantitatiboan eta kualitatiboan sakontzea, lana hobeto bideratze aldera";
⇒ "erantzun hobea ematea, ijitoen kultura kontuan hartzen duten kulturarteko ereduak garatuz, batez ere material pedagogikoen bidez, orientabide pedagogiko berriak zehaztuz eta ikerketak eginez";
⇒ "administrazioen arteko koordinazioa hobetzea eta ijitoen elkarteen eta beste bitarteko batzuen arteko elkarlana hobetzea;"
⇒ "programetan kulturarteko edukien garapena ahalbidetzea, bai maila teorikoan, bai maila praktikoan; horretarako, prestakuntza, informazioa eta materialak bultzatu behar dira, baita dokumentazio pedagogikoari buruzko zentro bat sortu ere;"
⇒ "ijitoen prestakuntza profesionala hobetzea, horien itxaropen profesionalen arabera;"
⇒ "herritarrek kultura desberdinei buruz duten ezagutza areagotzea, batez ere ijitoen kulturari buruzkoa."

Ijitoen elkarteek proiektu horien aldeko apustua egiten badute ere, ia gehienak garatzeke daude oraindik. Horiek guztiak lehenbailehen abiarazteko ordua da. **Horiek garatu gabe igarotzen den egun bakoitza eskolarik gabeko eguna izango da**.

Horrekin guztiarekin batera, ez ditugu ahaztu behar Ebazpenak proposatzen dituen egiturak, baliabideak eta jarduteak, ezta "haur ijitoen eta ibiltarien eskolatzeari" buruzko Laburpen Txostena ere. Azken hori estatu-kideek egin zuten, Europako Parlamentuko Hezkuntza, Prestakuntza eta Gazteria Batzordeak eskatuta. Hezkuntza-ministroek txosten hori hartu zuten oinarri, hain zuzen, 1989ko Ebazpena emateko.

Dokumentu hau ijito-elkarteen lana da, eta 1998ko bigarren seihilekoan eta 1999. urteko urtarrila eta urria bitartean egin, zuzendu eta zabaldu zen. Seigarren zirriborro honek Kontsultarako Batzordearen baitako ijitoen elkarteek eta federazioek egindako ekarpenak biltzen ditu, baita Hezkuntza eta Kultura Ministerioaren eta Lan eta Gizarte Gaietarako Ministerioaren ekarpenak ere, 1999ko maiatzaren 12an Hezkuntza Taldeak Madrilen egindako bileraren ostean.